

IN MEMORIAM

Netekus vieno iškiliausių Lietuvos sociologų profesoriaus ALGIMANTO VALANTIEJAUS 1958–2016

2016 m. kovo 14-osios rytą, rengdamasis eiti į darbą, staiga mirė Vilniaus universiteto Sociologijos katedros profesorius ir Lietuvos socialinių tyrimų centro Sociologijos instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas Algimantas Valantiejus, neseniai sutikęs 58-ąjį gimtadienį. Gimęs 1958 m. vasario 26 d. Intoje, Komijoje, tremtinių šeimoje, įveikdamas „netinkamos“ anais laikais socialinės kilmės sukeltas kliūtis, A. Valantiejus anksti pamėgo sociologijos mokslą ir atkakliai siekė dirbti šioje srityje. Atgimimui ir Lietuvos Nepriklausomybei pašalinus paskutinius trikdžius, jis tapo Filosofijos, sociologijos ir teisės instituto aspirantu. Simboliška, kad faktiniu disertacijos rengimo vadovu tapo Vytautas Kavolis. Nušalinus liūdnai pagarsėjusį Sovietų Lietuvos gynėją Valentiną Lazutką, palaipsniui Algimantas tarp Lietuvos sociologų tapo žymiausiu mokiniu, tęsiančiu „kavoliškąją“ tradiciją. Aspirantūros studijas vainikavo

1992 m. sėkmingai apginta disertacija nacionalizmo tematika „Socialinės struktūros ir kultūros santykio problema nacionalizmo sociologijoje“ – viena geriausių apgintų sociologijos srities disertacijų Lietuvoje. Tai buvo svarus pamatas sėkmingai mokslinei veiklai. 1992–2001 m. A. Valantiejus dirbo Klaipėdos universitete, kur trumpiau nei per dešimtmetį iš asistento tapo profesoriumi. Šiame universitete jis vadovavo Sociologijos katedrai, o 1997 m. įkūrė ir iki mirties redagavo sociologijos žurnalą „Sociologija. Mintis ir veiksmai“. Beje, įtampa ir atsakomybė laiku pateikti žurnalo numerį galbūt ir buvo viena iš jo ankstyvos mirties priežasčių.

Kylantį Algimanto autoritetą pripažino ir kiti Lietuvos sociologai. 2001 m. jis buvo pakviestas dirbti į Socialinių tyrimų institutą Socialinių tyrimų skyriaus vadovu, taip pat į Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetą. Sociologijos katedroje dėstė Šiuolaikinės sociologijos teorijos, Kritinių sociologijos diskursų, Politikos sociologijos, Lietuvos sociologijos, Etninių santykių ir nacionalizmo sociologijos kursus. Vien disciplinų pavadinimai sufleruoja ne tik apie dėstomų dalykų reikšmingumą, bet ir mokslinių interesų platumą. Profesorius paskelbė

per šimtą mokslinių straipsnių ir daugybę sociologijos veikalų, tapusių svarių įnašu į Lietuvos sociologijos raidą. Žymiausias jo studijos – „Kritinis sociologijos diskursas. Tarp pozityvizmo ir postmodernizmo“ (2004), „Socialinės struktūros samprata: nuo makro prie mikromodelių“ (2007), „Sociologijos istorija: teorinės idėjos, problemos ir sąvokos“ (2007). A. Valantiejus iš užsienio kalbų vertė ir redagavo reikšmingus Lietuvos sociologijos raidai sociologų veikalus, tai R. Darendorfo „Modernusis socialinis konfliktas“ (1996), A. Gidensio „Sociologija“ (2005), A. Garfinkelio „Etnometodologiniai tyrimai“ (2005). Visi šie fundamentalūs darbai buvo rengiami su didžiule atsakomybe, taupant kiekvieną dienos minutę. Ant Algimanto darbo stalo liko baigiamas rengti spaudai veikalas „Fenomenologinė sociologija“, kuris, kaip sakė pats autorius, bus pagrindinė jo gyvenimo knyga.

A. Valantiejus buvo reiklus ne tik savo studentams. Jis taip pat aktyviai reiškėsi nacionalinėje ir tarptautinėje mokslo ekspertinėje veikloje – buvo Ohio universiteto Globalizacijos centro (direktorius prof. Algis Mickūnas) narys, Lietuvos mokslo tarybos socialinių mokslų srities ekspertas. Su dideliu gailesčiu tenka apvesti juodu rėmeliu jo pavardę ir mokslo žurnalo „Filosofija. Sociologija“ redakcinės kolegijos narių sąrašė.

Sociologija Algimantui buvo ne tik darbas, bet įdėmus santykis su kasdieniu gyvenimu, leidžiantis ir džiaugtis akimirkos lengvumu, ir būti dėmesingam smulkmenoms, ir jausti principingą atsakomybę už geresnės visuomenės siekį. Ne tik gausus intelektualinis palikimas, išsiskiriantis pagarba lietuviškam žodžiui, bet ir iki išnaktų užsitęsę bičiuliški pokalbiai niekam nepalikdavo abejonių, kad kalbėjimas ir rašymas apie sociologiją buvo jo gyvenimo siekis. A. Valantiejus ir kitus mokė pamilti sociologijos mokslą. Matyt, skaudi šeimos istorijos atmintis lėmė didžiulį jo jautrumą, nesitaikstymą su neteisybe. Todėl daugelio mūsų atmintyje Algimantas Valantiejus visada liks žmogumi, įkvepiančiu prasmingai ieškoti ir atsakingai tarti žodžius apie mus supantį pasaulį, mus pačius ir mūsų mąstymo formas.

Lietuvos sociologai